

شیوه نامه اجرایی طرح های تحقیقاتی مسأله محور و طرح های تحقیقاتی اثرگذار دانشگاه علوم پزشکی قزوین

معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی قزوین

بهار ۱۴۰۴

پژوهش یکی از سرمایه‌های ا صلی یک ک شور ا ست که می‌تواند به تغییرات مهمی در زندگی افراد جامعه منجر شود. علیرغم این اثر مهم، در ظاهر پژوهش یک پروسه هزینه بر است و برخی از سیاستگذاران معتقدند می‌توان از این هزینه صرف نظر کرد و آن را صرف مصارف مورد نیاز دیگر کرد. لذا پژوهشگر در قبال بودجه‌ای که برای انجام پژوهش دریافت می‌کند، مسئولیت دارد و باید تا حدی پا سخ‌گوی نیازهای جامعه نیز با شد. به همین دلیل سیا ستگذاران پژوه شی در همه دنیا در پی طراحی راهکارهایی، هم برای ترغیب پژوهشگران به انجام اینگونه پژوهش‌ها و هم ارزشیابی پژوهش‌ها بر مبنای اثرگذاری آنها در جامعه و در محیطی فراتر از دانشگاه هستند. در ایران نیز طی سال‌های گذشته ارزشیابی اثرگذاری پژوهش‌ها در وزارت بهداشت انجام می‌گیرد. حیطه‌هایی که وزارت بهداشت جهت ارزشیابی اثرگذاری پژوهش در نظر گرفته است شامل موارد زیر است.

۱- **طرح‌های اثرگذار در سطح سیاستگذاری و قانونگذاری سلامت**
۲- **طرح‌های اثرگذاردر سطح وضعیت سلامت جامعه و ارائه خدمات بهداشتی**
۳- **طرح‌های اثرگذار بر مؤلفه‌های اجتماعی مؤثر**
۴- **طرح‌های اثرگذار بر اقتصاد و تولید**

در ابتدا باید طرح‌های تحقیقاتی کاربردی و اثرگذار تعریف گردد:

❖ طرح تحقیقاتی کاربردی مسئله محور :

به طرح هایی اطلاق می گردد که علاوه بر حفظ ماهیت پژوه شی، با هدف رفع م شکلات ساختاری (فرآیندها منطقه یا ک شور؛ رفع مشکلات مردم و بیماران، و یا ایجاد شیوه ای جدید در راستای ، و ...) دانشگاه و دستگاه های اجرایی استان (دولتی و غیردولتی) و ... در چارچوب مقررات و سیا ست های اجرایی دان شگاه علوم پز شکی قزوین سازمان دهی می شوند. این افزایش تولید، بهره وری، صرفه جویی طرح ها باید ماهیت مطالعاتی و پژوهشی دا شته و منجر به حل مشکل یا مسئله یا تولید فناوری و زیرساخت های فناورانه شوند و یا به طور ملموس منجر به بهبود فرایندها و افزایش بهره وری شوند .

❖ طرح تحقیقاتی اثرگذار :

طرح های تحقیقاتی اثر گذار طرح هایی هستند که تغییراتی در سطوح تصمیم گیری، وضعیت سلامتی ، مولفه های موثر بر سلامت و ارائه خدمات ایجاد می نمایند. در خصوص طرح های تحقیقاتی اثر گذار اخذ گواهی تائیدیه مبنی بر تغییر ایجاد شده درسازمان یا جامعه با امضاء عالیترین مقام مسئول سازمان مربوطه الزامی است.

با توجه به نوپا بودن این مفهوم اثرگذاری پژوهش در وزارت بهداشت، باید مسیرهای اجرای اینگونه پژوهش‌ها از طریق دان شگاه‌های علوم پز شکی ت سهیل گردد. لذا معاونت تحقیقات و فناوری دان شگاه علوم پز شکی قزوین به منظور انجام تحقیقات کاربردی و اثرگذار جهت حل مسائل و مشکلات اولویت دار دانشگاه، استان و کشور؛ و با هدف مدیریت بهتر منابع موجود و پرهیز از انجام پژوهش‌های غیر ضروری این شیوه نامه را جهت انجام طرح‌های اثرگذار و کاربردی تدوین نموده است.

در این شیوه نامه به اختصار مراحل اجرا و روش‌های تسهیل اجرای طرح‌های اثرگذار را بیان خواهیم کرد:

الف- تعیین اولویت‌های مورد نیاز پژوهش در سطح فراتر از دانشگاه:

برای اجرای این مرحله معاونت تحقیقات و فناوری دانشـــگاه باید با همکاری مدیریت توســـعه تحقیقات و نیز مدیریت فناوری تحقیقات، یک کمیته راهبردی تشکیل دهد. هدف این کمیته بررسی وضعیت موجود سلامت جامعه و تعیین اولویت‌های اثرگذاری در هر سال است. این کمیته موظف است با سایر معاونت‌های مرتبط دانشگاه، سیاستگذاران سلامتی، پژوهشی، شهری، ارگان‌های مؤثر بر شاخص‌های اجتماعی سلامت مانند شهرداری‌ها، آموزش و پرورش، بهزیستی، راهنمایی و رانندگی، جهاد کشاورزی، سایر دانشگاه‌ها و ... جلساتی تشکیل داده و با بررسی وضعیت موجود اولویت‌های پژوهشی منجر به اثرات پایدار و مانا را تعیین کند.

ب- تعیین و تأمین بودجه لازم جهت اجرای پژوهش‌های اثرگذار:

معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی و نیز سایر سیاستگذاران و ذینفعان در این مرحله باید حداقل بودجه ای که جهت اجرای اولویت‌های پژوهش‌های اثرگذار لازم است، تأمین کنند

ج- اعلام اولویت‌ها و بودجه پیشنهادی به پژوهشگران حیطه های تعیین شده:

تمامی اولویت‌ها باید از طریق فراخوان‌ها به اطلاع پژوهشـگران و اعضـای هیات علمی دانشـگاه رسـانده شـود. پژوهشـگران می‌توانند در زمان مقرر پروپوزال خود را همراه با سـابقه فعالیت‌های پژوهشـی برای مدیریت توسـعه و ارزیابی تحقیقات ارسـال نمایند. پروپوزال‌های ارائه شده و نیز توانایی اجرای طرح توسط پژوهشگر ارائه کننده در روند بررسی طرح‌های پژوهشی مدیریت فوق قرار گرفته و در صورت برخورداری از شرایط لازم، در شورای پژوهشی دانشگاه مصوب می‌گردد.

د- جمع‌آوری مستندات:

یک نسخه هر پروپوزال مرتبط با پژوهش‌های اثرگذار، پس از تصویب در شورای پژوهشی دانشگاه به واحد مربوط به بررسی طرح‌های اثرگذار ارسـال می‌گردد. این واحد موظف اسـت با مجریان طرح‌ها تماس بگیرد و پیش از آغاز رسـمی طرح پژوهشـی، موارد و مسـتنداتی که مورد نیاز اسـت را به مجری اعلام و راهنمایی‌های لازم جهت جمع‌آوری آنها را به وی ارائه نماید. کلیه مستندات اینگونه پژوهش‌ها، از آغاز پژوهش و در مراحل مختلف پژوهش، در واحد طرح‌های اثرگذار ثبت و جمع آوری می‌گردند.

ز- توانمندسازی پژوهشگران واحد طرح‌های اثرگذار:

در طول سال، کارگاه‌ها و سمینارهایی برای آشنایی پژوهشگران با روش‌های اجرای طرح‌های اثرگذار، مزایای اجرای آنها با امتیاز توانمند سازی، برگزار خواهد شد. همچنین اطلاع رسانی به پژوهشگران در خصوص برگزاری کارگاه‌های مرتبط در سایر دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور به صورت مرتب صورت گیرد.

❖ مستندات الزامی برای ورود به فرایند ارزشیابی طرح‌های اثرگذار عبارتند از:

- عنوان طرح و اطلاعات شناسنامه ای طرح شامل اطلاعات مجری، تاریخ تصویب، تاریخ شروع و پایان طرح تحقیقاتی
- تکمیل چکیده طرح
- تکمیل اظهارنامه اثر (هدف محقق از انجام طرح)
- محور اثرگذاری
- انتخاب اثر ادعایی در محور اثر
- فایل پروپوزال
- فایل مصوبه شورای پژوهشی و فناوری
- فایل گزارش نهایی (در خصوص اختتام طرح تحقیقاتی)
- فایل گزارش پیشرفت کار (در خصوص عدم اختتام طرح تحقیقاتی)
- این مستندات در سامانه ارزشیابی درج یا بارگذاری می‌شوند. عدم وجود یک یا چند مستند الزامی منجر به خروج طرح از فرایند ارزشیابی در غربالگری اولیه می‌شود.

❖ مستندات اثبات اثر:

منظور هر گونه سندی است که در اثبات اثر ادعایی موثر باشد. به طور کلی مستندات قابل ارایه برای بررسی اثبات اثر متناسب با محور اثر ادعایی عبارتند از:

- مستندات مکتوب مانند مکاتبات و گزارش ها، صورتجلسات، برنامه، گواهی ها، نتایج آزمایشات، قوانین، دستورالعمل ها، متن مصاحبه و ....
- مستندات چند رسانه ای مانند عکس و فایل های صوتی و تصویری مانند پادکست‌ها، ویدیوها، واقعیت افزوده(AR)، نرمافزارها و اپلیکیشن ها و .....
- مستندات فیزیکی و ملموس مانند مواد، دارو، تجهیزات،دستگاه ها و....

به عنوان مثال برای اثبات اثرگذاری طرح در محور (تولید ، اقتصاد و فناوری) ارسال مستنداتی مانند فهرست زیر می‌تواند کمک کننده باشد:

- سندی مبنی بر اثبات سطح فناوری(TRL) توسط شخص ثالث
- سندی مبنی بر اثبات ایجاد ارزش افزوده ناشی از فناوری ارایه شده
- مجوز اداره کل غذا و دارو یا اداره کل تجهیزات پزشکی جهت تولید محصول
- کاتالوگ محصول تولید شده

- گواهی ثبت اختراع
- فاکتورهای اثبات کننده فروش یا صادرات (وزنی یا مالی)
- میزان اشتغال ایجاد شده

همچنین نمونه‌هایی از مستندات کمک کننده برای بررسی اثبات اثر در (محورآموزش، سیاستگذاری و قانون‌گذاری سلامت) عبارتند از: کوریکولوم تصویب شده آموزشی که در آن مشخص شده باشد طرح تحقیقاتی منجر به تغییر کدام بخش از کوریکولوم شده است.

نامه تأییدیه ی بالاترین مقام مسؤول در خصوص استفاده از نتایج طرح در تغییر کوریکولوم آموزشی با ذکر تغییرات اصلی در کوریکولوم که ناشی از نتایج تحقیق بوده است.

❖ مصوبات شورای پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی قزوین در خصوص طرح‌های اثرگذار:

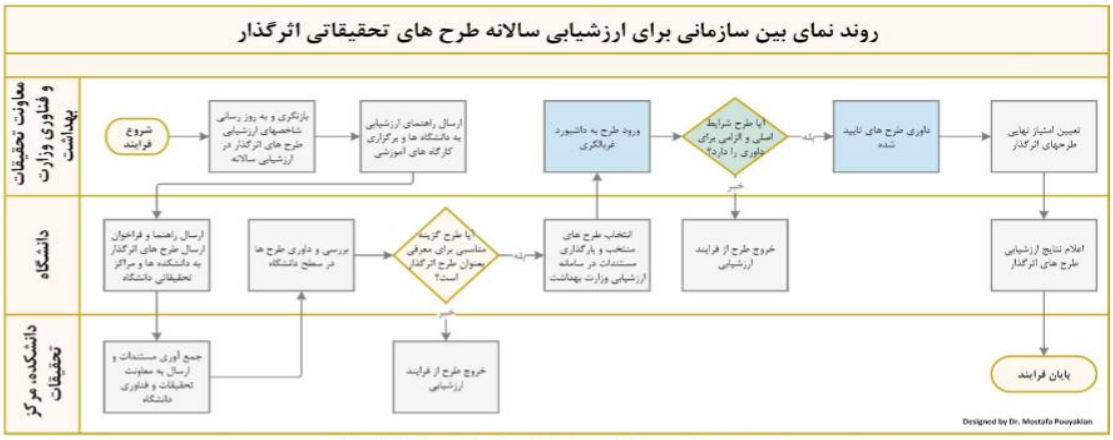
- با توجه به اهمیت و امتیاز بالای "طرح‌های اثرگذار" در محور اثرگذاری در ارزشیابی سالیانه فعالیت‌های تحقیقات و فناوری دانشگاه‌های علوم پزشکی و مراکز تحقیقات وابسته، موضوع در شورای پژوهشی دانشگاه مورخه ۱۴۰۳/۰۶/۲۶ مطرح و مقرر گردید هریک از مراکز تحقیقات حداقل ۳ طرح اثرگذار بر اساس شرایط درج شده در راهنمای نظام ارزشیابی در سال ۱۴۰۳ به معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه ارائه نمایند.
- اعطای گرنت ویژه به طرح‌های تحقیقاتی اثرگذار براساس تأیید معاونت تحقیقات و فناوری وزارت متبوع **به مبلغ ۵۰ میلیون ریال** به ازای هر ۵۰ امتیاز کسب شده در ازای ارائه یک طرح تحقیقاتی در شورای پژوهشی دانشگاه مورخه ۱۴۰۴/۰۱/۱۹

این شیوه نامه در شورای پژوهشی دانشگاه مورخه ۱۴۰۴/۰۲/۲۳ به تصویب رسید.

❖ فرآیند ارزشیابی:

۱۱. فرایند کلی ارزشیابی طرح های اثرگذار

فرایند کلی ارزشیابی طرح های اثرگذار در ارزشیابی سالانه دانشگاه ها و مراکز در شکل ۱ نشان داده شده است.

شکل ۱. روندنمای بین سازمانی برای ارزشیابی سالانه طرح های تحقیقات اثرگذار

❖ پیوست ها:

زیر محور	حوزه فعالیت / شاخص ها	مستندات مورد نیاز	امتیاز به ازای واحد شاخص	سقف امتیاز تراز شده
	ابلاغ راهنماهای بالینی/ بهداشت عمومی/ ابزار کمک تصمیم بیماران /... توسط بالاترین مقام مسؤول	نامه ابلاغ به همراه مستند مربوطه		
طرح‌های اثرگذاردر سطح وضعیت سلامت جامعه و ارائه خدمات بهداشتی درمانی	طرح‌های تحقیقاتی / فناورانه مصوب که در سال ارزشیابی منجر به تغییر در وضعیت سلامت مردم شده است. مصادیق مربوطه شامل: - تغییر در شیوع یا بروز بیماری - یک مداخله بالینی جدید (مانند دارو یا روش درمان) - ارتقای کیفیت زندگی - بهبود شاخص سلامت عمومی یا رفاه اجتماعی - افزایش طول عمر - ایجاد روش پیشگیری از بیماری یا یک نشانگر سلامت - کاهش میزان مرگ و میر و... - بهبود وضعیت سلامت بیماران با استفاده از روش‌های مختلف - تغییر شیوه یا ارائه خدمت - شناسایی خدمات جدید یا بهبود خدمات جاری با تغییر فرایندها - بهبود کیفیت، دسترس پذیری، مقبولیت یا هزینه اثربخشی - پاسخ به نیازهای خدمات سلامت با درک نیازهای ناشی از تفاوت‌های فرهنگی، زبانی، قومی، مذهبی، اقلیت‌های زبانی، جامعه مهاجران - اعمال قانون یا اقدامات تامینی در ارایه خدمت - توقف شیوه ارایه خدمت غیر موثر - ارتقاء تاب‌آوری نظام سلامت در برابر بحران ها	ارایه پژوهش/ مستند مبنی بر تغییر در: - شیوع یا بروز بیماری/ مداخله جدید بالینی/ کیفیت زندگی/ سلامت عمومی یا رفاه اجتماعی/ افزایش طول عمر/ روش پیشگیری از بیماری یا نشانگر سلامت/ کاهش میزان مرگ و میر و... - ارائه مستندات مربوط به بهبود وضعیت سلامت مردم/ تغییر شیوه یا ارائه خدمت/ بهبود کیفیت، دسترسی پذیری، مقبولیت و .../ پاسخگویی به نیازهای خدمات سلامت/ اعمال قانون و کنترل اقدامات تأمینی/ تغییرات شیوه های ارائه خدمت/ ارتقاء تاب‌آوری نظام سلامت		
طرح‌های اثرگذار بر مولفه‌های اجتماعی موثر بر سلامت	طرح‌های تحقیقاتی/ فناورانه مصوب که بر مولفه های اجتماعی موثر بر سلامت در سال ارزشیابی موثر بوده است. مصادیق تغییر شامل: - کاهش عوامل خطر و آسیب‌های اجتماعی - افزایش تامین عدالت در سلامت - بهبود طراحی یا اجرای خط مشی ها یا قوانین زیست محیطی	انجام پژوهش/ مستند مبنی بر تغییر در: - عوامل خطر - عدالت در سلامت - طراحی و اجرای خط مشی و قوانین زیست محیطی - حفاظت از منابع طبیعی - تغییر یا اصلاح شیوه مدیری منابع طبیعی		

زیر محور	حوزه فعالیت / شاخص ها	مستندات مورد نیاز	امتیاز به ازای واحد شاخص	سقف امتیاز تراز شده
	- مدیریت یا حفاظت از منابع طبیعی مانند انرژی، آب و غذا - تغییر یا اصلاح شیوه مدیریت یک ریسک یا خطر زیست محیطی - بهبود محیط زیست از طریق معرفی یک محصول، فرایند یا خدمت جدید؛ یا بهبود محصول، فرایند یا خدمت موجود؛ یا بهبود خط مشی‌ها و شیوه های مدیریتی - کاهش تورم و رشد تولید - تغییر عوامل محیطی مانند کاهش آلاینده‌های محیطی - افزایش امنیت غذایی - افزایش سواد سلامت - کاهش مخاطرات شغلی و اشتغال‌زایی و بکارگیری نیروی انسانی - افزایش آگاهی عمومی در خصوص خطرات بهداشتی، پیشگیری از بیماری‌ها - کاهش یا جایگزینی استفاده از حیوانات آزمایشگاهی	- معرفی محصول یا فرایند جهت بهبود محیط زیست - آسیب‌های اجتماعی - رشد تولید و کاهش تورم - عوامل محیطی مانند کاهش آلاینده‌های محیطی - امنیت غذایی - سواد سلامت - مخاطرات شغلی - اشتغال‌زایی (سند مرتبط: ارایه لیست بیمه و گواهی اشتغال بکار) - آگاهی عمومی درخصوص خطرات بهداشتی و پیشگیری از بیماری‌ها		
طرح‌های اثرگذار بر اقتصاد و تولید	طرح‌های تحقیقاتی / فناورانه مصوب که منجر به تغییر در اقتصاد و کسب و کار در سال ارزشیابی گردد. مصادیق تغییر شامل: - بهبود کیفیت زندگی تحت تأثیر یک محصول یا فرایند جدید - افزایش ورود گردشگران درمانی به کشور - کاهش هزینه درمان، بهداشت و مراقبت‌های اجتماعی - تحریک سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی - بهبود دسترسی به فرصت‌های مالی - افزایش یا جهش کمیت یا کیفیت تولید و یا کاهش ضایعات - ایجاد مسیرهای نو برای نوآوری در سطح بین المللی و تأثیر در بازار - ارتقاء بهره وری و کارایی استفاده از منابع - تولید کارآمدتر یا افزایش بهره وری - تغییر روش های مدیریت در کسب و کار	مستندات مربوط به: - بهبود کیفیت زندگی تحت تأثیر یک محصول یا فرآیند جدید - افزایش ورود گردشگران درمانی - کاهش هزینه درمان، بهداشت و مراقبت های اجتماعی - تحریک سرمایه گذاری - افزایش یا جهش کمیت یا کیفیت تولید و یا کاهش ضایعات / ایجاد مسیرهای نو برای نوآوری - ایجاد مسیرهای نو برای نوآوری - ارتقاء بهره وری و کارایی استفاده از منابع - تولید کارآمدتر یا افزایش بهره وری و تغییر روش های مدیریت در کسب و کار		

زیر محور	حوزه فعالیت / شاخص ها		مستندات مورد نیاز	امتیاز به ازای واحد شاخص	سقف امتیاز تراز شده
شاخص‌های اثربخشی اختراعات و رسانه	شاخص تأثیر اختراع	- Patent Count - Scholarly Output Cited by Patent - Patent-Citations Count - Patent-Citations per Scholarly Output	داده ها از پایگاه Scival استخراج می‌شود.	عدد خام استخراج شده	۲۵ امتیاز
	شاخص تأثیر رسانه	- Mass Media - Media Exposure			۲۵ امتیاز

ملاحظات محور اثرگذاری:

- در بررسی طرح‌های تحقیقات / فناوری اثرگذار، تاریخ تصویب طرح محدودیت زمانی نداشته و تنها تاریخ ایجاد اثر مربوط به سال ارزشیابی می‌باشد.

- سقف امتیاز محور اثرگذاری ۵۰۰ می باشد.

- به ایجاد اثر در سطح شهرستان تا سقف ۲۰ امتیاز، در سطح استان تا سقف ۵۰ امتیاز، در سطح کلان منطقه تا سقف ۷۰ امتیاز، در سطح ملی تا سقف ۱۰۰ و در سطح بین المللی تا سقف ۱۲۰ امتیاز تعلق می‌گیرد.

- در زیرمحور شاخص‌های اثربخشی اختراعات و رسانه، امتیاز واحد ابتدا براساس عدد خام استخراج شده از پایگاه محاسبه شده و سپس براساس بالاترین عدد بدست آمده در تیپ با سقف امتیاز ۵۰، نرمالیزه می شود.

-در ارتباط با طرح‌های تحقیقاتی اثرگذار مشترک، امتیاز طرح بر اساس میزان مشارکت ادعا شده/ نامه معاون تحقیقات و فناوری دانشگاه محاسبه خواهد شد.

- در تمامی سطوح اثرگذاری، ارایه مستندات ذیل الزامی می باشد:

- پروپوزال طرح تحقیقاتی/فناوری
- مصوبه شورای پژوهشی / شورای فناوری / دفتر ارتباط با صنعت و یا سایر مراجع ذیصلاح
- گزارش نهایی یا پیشرفت کار طرح تحقیقاتی / فناوری
- تکمیل اظهارنامه ایجاد اثر در سامانه ارزشیابی